

Nr 82

Kungl. Maj:ts proposition angående skolledningen vid gymnasieskolenheter med utbildning för jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring m. m.; given den 29 mars 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

CARL GUSTAF

LENA HJELM-WALLÉN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågan om skolledningen vid förutvarande lantbruksskolor, skogsbruksskolor, trädgårdsskolor och lanthushållsskolor på grundval av ett förslag av skolöverstyrelsen. Nämnade skolor är sedan den 1 juli 1971 skolenheter med gymnasieskola. Landstingskommunerna är huvudmän.

För att stimulera till sammanläggningar av närbelägna skolenheter med två eller flera utbildningsvägar för jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring eller konsumtionsutbildning vid lanthushållsskola föreslås nya regler för skolledarorganisationen. Skolöverstyrelsen föreslås få bemyndigande att besluta om inrättande av studierektorstjänster under vissa förutsättningar.

I fråga om skolledningen vid skolenheter, som inte berörs av sammanläggning eller annan integration, föreslås ingen ändring i nu gällande bestämmelser om dimensioneringen av skolledningen.

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 29 mars 1974.

Närvarande: Statsministern PALME, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Statsrådet Hjelm-Wallén anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *skolledningen vid gymnasieskolorna med utbildning för jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring m. m.* och anför.

1 Inledning

Statsmakterna beslöt år 1968 (prop. 1968:140, SU 1968:195, rskr 1968:404) om riktlinjer för det frivilliga skolväsendet och år 1970 (prop. 1970:4, SU 1970:32, JoU 1970:4, rskr 1970:92, 99) om huvudmannskapet för mellanskolan (sedermera benämnd gymnasieskolan).

De nämnda besluten innebär att en ny skolform, gymnasieskolan ersatte dels de tidigare kommunala skolformerna yrkesskola, facksskola och gymnasium, dels de landstingskommunala yrkesskolorna och dels de lantbruks-, trädgårds-, lanthushålls- och skogsbruksskolor som den 1 juli 1971 drevs av landstingskommunerna. Huvudman för gymnasieskolan kan vara kommun eller landstingskommun. Utbildningen i gymnasieskolan, för vilken landstingskommun är huvudman, kan bl. a. omfatta tvååriga jordbruks- och skogsbrukslinjer samt ett antal specialkurser på dessa områden.

Genom statsmakternas beslut år 1970 (prop. 1970:159, SU 1970:222, 2LU 1970:95, rskr 1970:437, 460) fastställdes bl. a. skolledarorganisationen för gymnasieskolan. Genom beslut den 23 april 1971 utfärdade Kungl. Maj:t ny skolstadga (1971:235), varvid bestämmelser om skolledare och biträdande skolledare i gymnasieskolan meddelades i stadgans 13 kap.

Enligt bestämmelserna i 13 kap. 1 § skolstadgan är för ledningen av skolenheter med gymnasieskola anställda dels rektorer som skolledare, dels studierektorer och biträdande rektorer som biträdande skolledare. I fråga om ledningen av sådan skolenhet med gymnasieskola som omfattar endast studievägar avseende utbildning för jordbruk, skogsbruk eller trädgårdsnäring har Kungl. Maj:t meddelat särskilda bestämmelser. Detsamma gäller enligt övergångsbestämmelserna (p. 25) till skolstadgan i fråga om ledningen av sådan skolenhet med landstingskommuns gymnasieskola som omfattar endast studievägar med i huvudsak samma

inriktning som tvåårig konsumtionslinje.

De nämnda särskilda bestämmelserna har meddelats genom beslut den 18 juni 1971 angående vissa övergångsbestämmelser om skolledare och lärare vid skolor inom jordbrukets och skogsbrukets område m. m. med anledning av gymnasieskolans genomförande. Enligt bestämmelserna skall i fråga om ledningen av skolenhet med detta slag av utbildning t. v. längst intill utgången av juni 1973 i tillämpliga delar gälla föreskrifterna i reglementet rörande skolledare och lärare vid skogsbrukets yrkesskolor resp. stadgan för lantbrukets yrkesskolor. Genom beslut den 29 juni 1973 har dessa bestämmelser förlängts att gälla intill utgången av juni månad 1974. I fråga om tillsättning av tjänst som rektor gäller bestämmelserna i 17 kap. skolstadgan.

Genom beslut den 29 juni 1973 har Kungl. Maj:t uppdragit åt skolöverstyrelsen (SÖ) att avge förslag till bestämmelser om ledningen av sådan skolenhet med gymnasieskola som omfattar endast studievägar avseende utbildning för jordbruk eller skogsbruk.

SÖ har inkommit med förslag i ämnet den 11 december 1973.

SÖ:s förslag har remissbehandlats.

Yttranden har efter remiss avgetts av länsskolnämnderna i Stockholms län, Östergötlands län, Jönköpings län, Malmöhus län, Örebro län, Västmanlands län, Kopparbergs län och Västerbottens län samt av Landstingsförbundet, utbildningsnämnderna hos Södermanlands, Kristianstads, Älvsborgs, Värmlands och Norrbottens läns landstingskommuner samt av Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

2 Gällande bestämmelser

De landstingskommunala skolorna på lantbrukets och skogsbrukets områden (dvs. lantbruksskolor, trädgårdsskolor och lanthushållsskolor resp. skogsbruksskolor) är numera skolenheter av gymnasieskolan. Det är att hänföra till det slag av skolenheter som betecknas särskild skolenhet typ 1. I förevarande sammanhang kommer de ifrågavarande studievägarna i gymnasieskolan att av praktiska skäl benämnas lantbruksskola, trädgårdsskola, lanthushållsskola resp. skogsbruksskola. Som sammanfattande benämning för dessa studievägar användes i fråga om lantbruksskolor, trädgårdsskolor och lanthushållsskolor begreppet lantbrukets yrkesskolor och i fråga om skogsbruksskolorna begreppet skogsbrukets yrkesskolor.

För inrättande av tjänster som *rektor*, *biträdande rektor* eller *studierektor* vid särskild skolenhet typ 1 gäller de i 13 kap. 19–22 §§ skolstadgan angivna poänggränserna. Det krävs sålunda lägst 7,5 poäng för inrättande av heltidstjänst som rektor, lägst 70 poäng för att få ha biträdande rektor och lägst 30 poäng för inrättande av tjänst som studierektor. Dessa bestämmelser gäller dock inte för lantbrukets och skogsbrukets yrkesskolor utan i stället gäller -- såsom redan berörts -- särskilda bestämmelser, nämligen stadgan den 27 juni 1963 för lantbru-

kets yrkesskolor och reglementet den 5 juni 1963 rörande skolledare och lärare vid skogsbrukets yrkesskolor. Enligt bestämmelserna i 28 § stadgan för lantbrukets yrkesskolor skall heltidstjänst som rektor finnas vid de skolenheter av lantbrukets yrkesskolväsende som Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut bestämt. De skolor som hade heltidstjänst som rektor år 1963 har det fortfarande. Vid de skolor på lantbrukets område, som inte har heltidsanställd rektor skall finnas deltidanställd rektor. Tjänsternas inrättande har aldrig satts i relation till skolenhetens storlek. För skogsbruksskolorna gäller motsvarande bestämmelser i fråga om inrättande av rektorstjänst. Studierektorstjänster finns inte vid lantbruksskolor, trädgårdsskolor, skogsbruksskolor eller lantbruksskolor.

En särskild anordning har dock införts vid vissa lantbruksskolor, som även har avdelningar för annan utbildning än jordbruk. Det har vid dessa skolor uppdragits åt en lärare att biträda med den pedagogiska ledningen vid den andra utbildningen inom skolan. Dessa lärare, som åtnjuter uppdragstillägg enligt bestämmelserna i det allmänna avlöningsavtalet för statliga och vissa andra tjänstemän (AST), kan få nedsättning av undervisningsskyldigheten.

I fråga om *poängberäkningen* gäller enligt nämnda bestämmelser för lantbrukets och skogsbrukets yrkesskolor bl. a. följande.

Enligt 7 § stadgan för lantbrukets yrkesskolor gäller att för varje påbörjat 17-tal elever ges i kurs som omfattar helt läsår 1,5 poäng, i kurs som omfattar mindre än helt läsår men minst 21 veckor 1 poäng och i kurser omfattande mindre än 21 veckor 1 poäng för varje fullt 20-tal kursveckor samt att för varje påbörjat 500-tal lektioner av deltidskurser erhålles 1 poäng. Elevhem ger därutöver 1 poäng.

För skogsbruksskolorna gäller bestämmelserna om poängberäkning i 1 kap. 7 § skolstadgan.

Poängberäkningen har betydelse för omfattningen av *rektors undervisningsskyldighet*. Denna fastställs enligt 37 § stadgan för lantbrukets yrkesskolor inom följande gränser.

Rektorsområdets poängtal enligt 7 §	Antal veckotimmar för heltidsanställd rektor som undervisar vid	
	lantbruks- och trädgårdsskola	lantbruksskola och lantbruksskola
Högst 10,5	8 - 14	12 - 20
11 och däröver	6 - 10	
11 - 19,5		8 - 14
20 och däröver		6 - 10

Enligt 15 § reglementet rörande skolledare och lärare vid skogsbrukets yrkesskolor gäller samma normer för undervisningsskyldigheten för heltidsanställd rektor som för sådan rektor vid lantbruksskola. För deltidanställd rektor som innehar lärartjänst med statligt reglerad lön

fastställs undervisningskyldigheten med hänsyn till skolans storlek enligt det poängtal som svarar mot den beräknade kursverksamheten under läsåret till lägst två tredjedelar av hans undervisningskyldighet som lärare.

Enligt 32 § stadgan för lantbrukets yrkesskolor fordras för *behörighet* till ordinarie tjänst som rektor vid lantbruks- och trädgårdsskolor, agronom-, hortonom- eller civiljägmästarexamen. Vid lanthushållsskola fordras enligt nämnda stadga examen vid statsunderstött lanthushållsseminarium eller hushållsläro- eller textilläroexamen vid statligt seminarium för huslig utbildning. Förutom nämnda examina fordras att ha genomgått 15 veckors pedagogisk kurs och att ha fullgjort minst två års lärartjänstgöring.

I fråga om skogsbruksskolor fordras enligt 11 § reglementet rörande skolledare och lärare vid skogsbrukets yrkesskolor för heltidstjänst som rektor att ha avlagt skogsmästarexamen eller civiljägmästarexamen samt att ha genomgått antingen skogsstyrelsens yrkeslärarkurs eller minst 15 veckors pedagogisk kurs samt att ha fullgjort minst två års lärartjänstgöring.

3 Aktuella förhållanden i fråga om skolledningen

Antalet rektorstjänster läsåret 1973/74 vid lantbrukets och skogsbrukets yrkesskolor är totalt 96. Av dessa är 89 heltidstjänster och 7 deltidstjänster. Vid lantbruks- och trädgårdsskolorna finns 36 heltidstjänster som rektor. En tjänst vid en trädgårdsskola är deltidstjänst. Vid skogsbruksskolorna finns 22 heltidstjänster. Sex tjänster är deltidstjänster. Vid lanthushållsskolorna finns 31 heltidstjänster.

Sammanlagt finns 96 skolenheter för ifrågasvarande utbildningar. Av dessa är 40 skolenheter förlagda till 19 orter enligt följande. På två orter finns lantbruks-, skogsbruks- och lanthushållsskolor, på tre orter lantbruks- och skogsbruksskolor, på elva orter lantbruks- och lanthushållsskolor och på tre orter skogsbruks- och lanthushållsskolor. Övriga 56 skolenheter är förlagda till andra orter och av dem är 20 lantbruksskolor, 20 skogsbruksskolor och 15 lanthushållsskolor.

Skolenheterna och utbildningens omfattning 1973/74 enligt skolstadgan 1 kap. 7 § framgår av följande tabell.

Län/Skolor	Lantbruks-skola	Skogsbruks-skola	Lanthushålls-skola
AB Berga	7		
Finsta	10		
Säbyholm	4,5		
C Jälla	12,5	8	
D Stenkvista	12		
Ulfhäll-Benninge	5		6,5
Ökna	8,5	7,5	
E Storgård			6
Vreta	8,5		
Västerby		8	

Län/Skolor	Lantbruks-skola	Skogsbruks-skola	Lant-hushålls-skola
F	St Segerstad-Västbo	11	5,5
	Värhaga-Berga	10	8
	Östbo		12,5
G	Ingelstad	10,5	
	Ryssby		7
H	Helgesbo		7,5
	Ingelstorp	11	
	Staby		3
	Valstad	10	
I	Hejdes		6,5
	Lövsta	12,5	
K	Bräkne-Hoby-Sjöarp	9	7,5
L	Bollerup-Hammenhög	13	
	Osby		9
	Tollarp		5,5
	Önnestad	18,5	
	Ö Ljungby	9	
M	Hvilan	8	
	Skurup	13	
	Svalöv	12,5	
	Åkersberg		3
			5,5
N	Plönninge	13	7,5
O	Dingle	14,5	4,5
P	Dalsland		7,5
	Nuntorp	8	
	Strömme	12,5	2,5
	Östad		5,5
R	Bjertorp		3,5
	Sparresäter		6,5
	Sötåsen	13	
	Uddetorp	12	
S	Kyrkerud		4,5
	Lillerud	10	
	Nygård		5,5
	Stöllet		2,5
	S Viken		10,5
T	Kvinnersta	18,5	8,5
U	Sala-Brästa	11	
	Västsurå		8
W	Rankhyttan		6
	Rättvik-Vassbo	16	4,5
	Snöå		4,5
	Ålvdalen		7
X	Helsingegården		6,5
	Kratte Masugn		7,5
	Ljusdal		6
	Nytorp	10,5	
Y	Hussborg		6,5
	Nordvik	17	
	Skedom		7,5
	Stöndar		4,5
Z	Halåsen		7,5
	Rösta-Torsta	9	
AC	Burträsk		7,5
	Dalkarlså		4,5
	Levar		4
	Skellefteå	4,5	

Län/Skolor	Lantbruks-skola	Skogsbruks-skola	Lant-hushålls-skola
Umeå	16		
Vallnäs		7,5	
Vindeln			2,5
BD Arvidsjaur		7,5	
Björkfors		7,5	
Gran	10		4,5
Tornedalen			4,5
Vittjärvsgården			4,5

4 Skolöverstyrelsens förslag

Som berörts i det föregående uppdrogs åt SÖ att avge förslag till bestämmelser om ledningen av skolenhet med gymnasieskola med utbildning för jordbruk och skogsbruk.

Med hänsyn till att bestämmelserna i 13 kap. 1 § skolstadgan samt punkten 25 övergångsbestämmelserna till skolstadgan hänvisar till särskilda bestämmelser även i fråga om ledningen av skolenhet omfattande trädgårdsnäring samt studievägar med i huvudsak samma inriktning som tvåårig konsumtionslinje har SÖ funnit det ändamålsenligt att låta även skolenheter med sådan utbildning ingå i förslaget.

I fråga om konsumtionsutbildningen vid lant-hushållsskola har SÖ framhållit att utbildningen också förekommer vid skolenheter som i övrigt har utbildning för jordbruk och i ett fall även trädgårdsnäring.

SÖ har i sitt förslag särskilt behandlat den speciella *utbildningssituationen och dess inverkan på skollärans arbetsuppgifter* vid ifrågavarande skolor.

Planeringen av undervisningen vid skolor inom lantbruk och skogsbruk är beroende av flera omständigheter, som är specifika för yrkesområdena. Dessa omständigheter har i allmänhet direkt samband med naturliga förutsättningar i form av mark, klimat och landsdel eller, särskilt för jordbrukets studievägar, produktionsinriktning. Härtill kommer att utbildningen vid många skolor omfattar ett stort antal specialkurser.

Vid läsårsplaneringen måste undervisningens innehåll främst anpassas till årtiderna. För årskurser innebär detta i allmänhet fyra à sex schemaperioder. Längden av dessa perioder och undervisningens inriktning under var och en av dem måste anpassas till övriga förutsättningar i den landsdel skolan är belägen.

Om undervisningen skall kunna bedrivas effektivt och därmed ge eleverna sådana kunskaper och färdigheter, som krävs för arbete inom här aktuella näringar, behöver skolledningen ägna relativt mycket arbete åt planeringen av verksamheten med de resurser skolan vid en given tidpunkt förfogar över. Det behövs emellertid betydande arbetsinsatser även för kontinuerligt förnyande av resurserna i många avseenden. Sålunda är ett ändamålsenligt utnyttjande av skoljordbruket från pedagogiska och ekonomiska synpunkter arbetskrävande. Ansvaret för

anskaffning av externa övningsobjekt kan också medföra tidsödande besiktningar och förhandlingar. Många av dessa uppgifter bör lösas av skolledningen, eftersom skolans möjligheter att bedriva en god undervisning till väsentlig del bestäms av övningsobjekten samt hur dessa kan och får utnyttjas.

Det är framför allt förekomsten av skoljordbruk, skolträdgård och övningsskog och vad därmed sammanhänger med avseende på driften som sådan och skolarbetets anpassning härtill som skiljer rektorernas verksamhet från vad som gäller för deras kolleger vid andra skolenheter med gymnasieskola. Särskilt finns det enligt SÖ anledning att jämföra arbetsuppgifterna med dem som rektorerna har vid övriga särskilda skolenheter typ 1.

Vid dessa övriga särskilda skolenheter typ 1 kan förekomma institutioner av verkstadskaraktär med tillverknings- och reparationsuppdrag för utomstående beställare. Likaledes kan arbete i byggnads- och anläggningsfack förekomma utanför skolan. Vid de skolenheter, som är föremål för denna utredning, påverkas verksamheten ofta av yttre omständigheter såsom variationer i fråga om lokalklimat, mark, avsättningsläge samt väderlek och i viss mån konjunkturen, som helt eller delvis kan kullkasta en uppgjord planering. Rektor måste ofta ha beredskapsåtgärder förberedda. Den praktiska utbildningen skiljer sig från den som förekommer vid s. k. inbyggd utbildning, t. ex. vid vårdpraktik, som är förlagd till sjukhus och andra vårdinstitutioner, därigenom att den vid nu ifrågakörande skolenheter helt bestrids och administreras av skolornas personal.

Vidare framhålls att samtliga skolenheter för utbildning inom lantbruk, skogsbruk och lanthushåll har internat. Med hänsyn till de stora elevområdena och skolornas läge, i regel på relativt stora avstånd från tätorter, lär internaten komma att bestå under överskådlig framtid.

Olika poängsystem gäller för lantbrukets yrkesskolor resp. för skogsbrukets yrkesskolor. För skogsbrukets yrkesskolor anknöts poängsystemet till vad som gällde för kommunala yrkesskolor enligt skolstadgan (1962:439). Efter den 1 juli 1971 har de bestämmelser om poängberäkning som nu finns i skolstadgan (1971:235) tillämpats för skogsbrukets yrkesskolor. Dessa regler kan i vissa fall medföra att färre poäng ges för viss utbildning i jämförelse med den tidigare gällande skolstadgan. För lantbrukets yrkesskolor har andra poängregler gällt under redovisningsåren 1971–1974. En övergång till poängsystemet enligt den nya skolstadgan skulle för dessa skolor i vissa fall ge påtagligt negativa konsekvenser, särskilt gäller detta för lanthushållsskolorna.

Poängreglerna har hittills haft betydelse endast för beräkningen av undervisningsskyldigheten för rektorerna. Däremot har *inrättandet av rektorstjänster* inte relaterats till poängtal. Enligt bestämmelserna i skolstadgan krävs 7,5 poäng – och då räknas inte poäng för elevhem – för att ordinarie tjänst som rektor ska kunna inrättas vid särskild skolenhet typ 1. SÖ har bedömt ett poängsystem sådant som det i skolstadgan vara en sämre måttstock med avseende på rektors arbetsuppgifter vid dessa skolor än vid flertalet övriga skolor med motsvarande

elev- eller klassantal. Genom att lägga till en grundpoäng, som i viss mån beror på elevantal och något mer av antalet utbildningsvägar, kan man enligt SÖ skapa ett lämpligare system.

En annan möjlighet är att behålla skolstadgans nuvarande poängbestämmelser men sänka det poängmässiga minimikravet för inrättande av ordinarie tjänst. SÖ har stannat för det senare förfaringssättet och föreslår *dels* att stadgans regler om poängberäkning tillämpas på samtliga ifrågavarande skolor, *dels* att ordinarie tjänst som rektor får inrättas, om rektors arbetsområde enligt 1 kap. 7 § skolstadgan är minst 5,5 poäng, inkl. poäng för elevhem. Vid lägre poängtal skall deltidstjänst som rektor finnas. Om SÖ:s förslag genomförs, skulle två rektorstjänster vid lantbruksskolor övergå till deltidstjänster och 20 tjänster som heltidsanställd rektor vid lantbruksskolor till deltidstjänster. F. n. finns deltidstjänster endast vid en trädgårdsskola och sex skogsbruksskolor. Fyra av de sistnämnda tjänsterna skulle bli heltidstjänster.

Konsekvenserna av ett genomförande av förslaget framgår av följande tabell som åskådliggör poänggrupperingen av skolenheterna enligt organisationen 1973/74. "Nu" betecknar hittills gällande bestämmelser och Ss är förkortning av skolstadgan.

Poäng	Antal skolenheter och rektorstjänster							
	jordbruk – trädgård				Skog		Lantushåll	
	Nu		Ss		Nu och Ss		Nu	Ss
	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	deltid	heltid	
2,5					1			2
3								4
3,5					1			
4							2	1
4,5	1		1	1				12
5			1				4	1
<5,5	1		2	1		2	6	20
5,5							1	5
6					1	1	8	2
6,5	1				1	2	3	2
7			1		2		3	1
<7,5	2		3	1	4	5	21	30
7,5					12		2	
8	1	1	2		2	1	3	1
<8,5	3	1	5	1	18	6	26	31
≥8,5	33		31		4		5	
S:a	36	1	36	1	22	6	31	31

Frågan om en större integration har aktualiserats genom framställningar till SÖ om sammanläggning av skolenheter, som är belägna i närheten av varandra. SÖ har i en bilaga till förslaget angett 19 sådana grupper av "samförslagda" skolenheter. Bortser man från frågan om lokaler, nuvarande personalbestånd och liknande omständigheter

finns det enligt SÖ:s uppfattning med avseende på förläggningsort möjlighet att bilda 19 administrativa enheter av ny typ genom att antingen lägga samman två, i något fall tre nuvarande skolenheter till en ny eller genom att medge att två eller flera skolenheter får en gemensam rektor. Villkendera möjligheten man väljer beror på vad man inlägger i begreppet "näraliggande" i definitionen av skolenhet i skolstadgan. Om alla "samförlagda" skolenheter omorganiserades, skulle antalet skolenheter minskas från 96 till 75.

SÖ finner det angeläget att de nya bestämmelserna om skolledarorganisationen utformas så att de ökar möjligheterna att sammanföra skolenheterna. Antalet tjänster som rektor minskas vid sammanläggning, men ofta bör en av de två nuvarande rektorstjänsterna ersättas av en tjänst som *studierektor*. Enligt bestämmelserna i skolstadgan erfordras 30 poäng för att arvodesanställd studierektor skall få finnas vid särskild skolenhet typ 1. SÖ anser inte, att någon uppmjukning erfordras i detta fall, om nuvarande skolenheter bibehålls.

Vid en *sammanläggning av två skolenheter* inträder emellertid enligt SÖ:s uppfattning ett annat förhållande. Om exempelvis två medelstora skolenheter för jordbruks- resp. skogsbruksutbildning läggs samman har vardera enheten för sig hittills ansetts kräva en heltidsanställd rektor. Vissa delar av det gemensamma arbetet torde bli något mindre än tidigare men för den administrativt-pedagogiska och den rent pedagogiska ledningen torde vinsten bli obetydlig. SÖ anser att det vid den i exemplet angivna nybildade skolenheten vid sidan av rektor bör finnas en studierektor. Endast om en av de i skolenheten ingående utbildningsvägarna har mycket liten omfattning och har mindre än 4,5 poäng, anses skolenheten kunna undvara en sådan tjänst. SÖ anser också att, om två skolenheter får gemensam rektor i stället för att sammanläggas, en biträdande skolledare i regel bör finnas vid den skolenhet där rektor inte fullgör sin undervisningsskyldighet. Detsamma bör gälla även när två utbildningar förs samman i en skolenhet men har skilda, ej näraliggande förläggningar. De angivna riktlinjerna avser sammanläggning av skolenheter med utbildning inom jordbruk och skogsbruk. SÖ föreslår att tjänster som studierektor skall inrättas vid övriga ifrågavarande skolenheter, när SÖ finner särskilda skäl föreligga. SÖ föreslår att SÖ får bemyndigande att besluta om inrättande av studierektorstjänster enligt de angivna riktlinjerna.

Med avseende på *studierektorernas åttiganden* har SÖ ansett att olika möjligheter bör hållas öppna. För en studierektor vid särskild skolenhet typ 1 är arbetsuppgifterna knutna till en bestämd sektor eller vissa ämnen och omfattningen av hans arbetsområde kan härigenom uttryckas i poäng. För studierektorer vid allmänna skolenheter och särskilda skolenheter typ 2 kan däremot arbetsuppgifterna enklast beskrivas så att studierektor biträder rektor över hela skolenheten genom att ansvara för vissa ärendegrupper.

Om en stor skolenhet med jordbruksutbildning läggs samman med en annan enhet med skogsbruksutbildning, som är avsevärt mindre, och

rektor företräder den förstnämnda utbildningen, skulle arbetsuppgifterna som skolledare bli jämförelsevis ojämnt fördelade, om studierektors arbetsområde begränsades till den mindre delen. Balansen blir bättre, om studierektor biträder även med t. ex. vissa för båda delarna gemensamma ärenden. Enligt SÖ:s förslag bör båda dessa modeller för arbetsfördelning mellan rektor och studierektor kunna användas.

Hittills har olika regler gällt i fråga om *behörighet* till tjänst som rektor vid lantbrukets resp. vid skogsbrukets yrkesskolor. SÖ anser inte att det för de ordinarie tjänsterna som rektor bör uppställas andra villkor för behörighet än de som gäller för övriga tjänster som rektor vid skolenhet med gymnasieskola. SÖ påpekar dock att bestämmelserna om rektors undervisningsskyldighet samt olika ämnens förekomst och deras veckotimtal kan medföra stora inskränkningar i möjligheten för en lärare, som inte har sådan utbildning i de för skolenheten i fråga karakteristiska ämnena, att vara rektor vid skolan. De speciella skolledaruppgifterna i fråga om förvaltning av skolorjordbruk, övningsskog eller skolträdgård ställer dessutom krav på särskilda fackkunskaper.

I fråga om behörighet till arvodestjänst som studierektor föreslår SÖ att det ska vara möjligt men inte nödvändigt att uppställa vissa särskilda behörighetskrav. Som skäl för förslaget framhåller SÖ att studierektorstjänster främst torde komma att finnas vid "samförlagda" skolenheter med utbildning för både jordbruk och skogsbruk eller när en eller två skolenheter med samma rektor har skilda skolanläggningar, varav den ena med endast en studieväg. I regel har rektorn utbildning för att undervisa på en av studievägarna. Det får då i allmänhet anses mindre lämpligt att studierektor har sin lärarutbildning inom samma område.

SÖ har föreslagit att *undervisningsskyldigheten för en ordinarie rektor* skall fastställas av länskolnämnden för varje läsår inom de gränser som anges i följande tabell.

Poängtal enligt 1 kap. 7 § skolstadgan för rektors arbetsområde	Antal veckotimmar
1. Vid skolenhet med jordbruks-, trädgårds- eller skogsbruksutbildning	
högst 10,5	8 - 14
lägst 11	6 - 10
2. Vid skolenhet med konsumtionsutbildning	
högst 10,5	12 - 20
11 - 19,5	8 - 14
lägst 20	6 - 10

Vid fastställande av undervisningsskyldigheten skall beaktas om tjänst som studierektor finns. För deltidsanställd rektor skall bestämmelserna i skogstadgan gälla.

Det förutsätts att den tidigare nämnda förvaltningskyldigheten för rektor inryms i de i skolstadgan 13 kap. 7-9 §§ meddelade bestämmelserna om rektors äligganden.

I fråga om *undervisningsskyldigheten för studierektor* föreslås bestäm-

melserna i 13 kap. 29 §, alternativt 35 § skolstadgan få motsvarande tillämpning.

SÖ har i förslaget också berört vissa *övergångsfrågor*. Om SÖ:s förslag genomförs, kommer ett antal ordinarie rektorstjänster att bli deltidstjänster. Så länge tjänsteinnehavarens förordnande gäller, sker ingen förändring. Om förordnandet utlöper före den 30 juni 1976 föreslår SÖ att det får förlängas till nämnda datum. Om skäl för ytterligare förlängning anses föreligga, bör ärendet underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Vid sammanläggning av skolenheter vid vilka finns innehavare av ordinarie rektorstjänster eller om flera skolenheter får gemensam rektor föreslås SÖ få bemyndigande att – med motsvarande tillämpning av övergångsbestämmelserna till Kungl. Maj:ts beslut den 14 januari 1971 angående provisoriska bestämmelser för gymnasieskolan – tillämpa det system med tillsättning av skolledartjänsterna efter anmälan vilket använts vid gymnasieskolans införande.

SÖ har avgett förslag till de bestämmelser som erfordras om SÖ:s förslag genomförs. SÖ föreslår få bemyndigande att utfärda anvisningar för tillämpningen av bestämmelserna.

5 Remissyttranden

SÖ:s förslag har i huvudsak tillstyrkts av samtliga remissinstanser.

I fråga om sammanläggning av nuvarande skolenheter till färre enheter med flera utbildningsvägar har förslaget emellertid mött vissa invändningar. *Kristianstads läns landstings utbildningsnämnd* anser det vara olyckligt med sammanläggningar och vill behålla en rektorstjänst vid varje skolenhet samt kompensera detta med en högre undervisningsskyldighet. I fall av samförläggning vill nämnden ha en studierektor för den utbildning som rektor ej företräder, oavsett avstånd till "rektorsskolan". *Länsskolnämnden i Malmöhus län* föredrar däremot samförläggning till ny skolenhet i stället för att flera enheter har gemensam rektor samt att studierektorstjänst inrättas vid den enhet som ligger på längre avstånd från huvudenheten. Målsättningen för sammanläggning av skolenheter skall enligt *länsskolnämnden i Östergötlands län* vara rationellare enheter ur elev- och administrationssynpunkt. Begreppet "näraliggande" bör närmare bestämmas. Det är bättre med en deltidsanställd rektor än en studierektor underställd annan enhets rektor anser nämnden i likhet med *länsskolnämnden i Stockholms län*. *Norrbottens läns landstings utbildningsnämnd* kan inte se någon ekonomisk eller annan vinst med sammanläggningar. *TCO* anser att fördelarna med en samförläggning inte är så stora att de får göra intrång på kravet på välanpassade övningsobjekt. *TCO* framhåller även kravet på att lokala hänsynstaganden och samråd mellan berörda parter skall ske i varje enskilt fall. *SACO* och *Södermanlands läns landstings utbildnings- och kultur nämnd* anser att en förutsättning för sammanläggning av skolenheter måste vara att det skapas inte endast en ur administrativ synvinkel rationell skolenhet utan också en skolenhet som uppfyller elevernas

rättmätiga krav på god skolmiljö och rationell undervisning. Studievägarna jordbruk, trädgårdsnäring, skogsbruk och konsumtionsutbildning måste vid en sammanläggning värderas lika och ges samma förutsättningar till initiativ och utveckling.

Flera remissinstanser har uttalat sig i fråga om inrättande av tjänster som studierektor vid skolenheter med flera utbildningsvägar. *Kopparbergs läns landstings utbildningsnämnd* finner det angeläget att arvodestjänst som studierektor får inrättas även vid andra utbildningskombinationer än jord och skog. *Länsskolnämnden i Örebro län* anser att inrättande av studierektorstjänst skall bedömas av länsskolnämnden. *TCO* anser att möjlighet bör finnas att vid samförlagd skolenhet, där enligt bestämmelserna endast en rektorstjänst får inrättas, tillskapa en arvoderad tjänst som huvudlärare vid den enhet som saknar skolledning, men att man i första hand bör utforma bestämmelserna så att en studierektorstjänst alltid skall inrättas vid en sammanläggning av skolenheter med skilda studievägar. *SACO* förutsätter att studierektorstjänster får inrättas vid skolenheter, där konsumtionsutbildning ingår som en av två studievägar. Vid skolenhet med studievägarna lantbruk, skogsbruk och konsumtionsutbildning bör som följd härav mer än en studierektorstjänst kunna inrättas. Självfallet bör också möjligheter finnas att inrätta sådan tjänst för trädgårdsavdelning. *Landstingsförbundet* anser att bestämmelserna dessutom bör ge utrymme för att även i andra fall, om särskilda skäl föreligger, arvodestjänst som studierektor eller motsvarande får inrättas. *Södermanlands läns landstings utbildnings- och kultur nämnd* anser i likhet med *Älvsborgs läns landstings utbildningsnämnd* att studierektorstjänst också skall få inrättas vid konsumtionsutbildning vid lantbruksskola som med sin speciella inriktning, ofta produktionsinriktad, kräver särskild skolledare. *Kristianstads läns landstings utbildningsnämnd* anser att vid sammanförande av så skilda utbildningar som lantbruk och jordbruk eller skogsbruk måste studierektor alltid finnas för den utbildning som rektor ej företräder genom sin egen utbildning, oavsett skolenheternas storlek och avstånd från varandra.

Länsskolnämnden i Örebro län anser att poänggränsen för inrättande av tjänst som studierektor vid skolenhet med en utbildningsväg skall sänkas från nuvarande 30 poäng till 23 poäng. Därigenom får de största samförlagda skolenheterna med studievägar utöver jordbruk och skogsbruk en studierektor. *Älvsborgs läns landstings utbildningsnämnd* förordar en sänkning av poängtalet för rektors arbetsområde från 30 till 19,5 för inrättande av tjänst som studierektor. *TCO* och *Kopparbergs läns landstings utbildningsnämnd* förordar också en justering nedåt av 30-poängsgränsen. *SACO* anser att poänggränsen för inrättande av studierektorstjänst vid skolor med endast en utbildningsväg bör sättas till 20. *Södermanlands läns landstings utbildnings- och kultur nämnd* anser att poänggränsen bör ändras till 27, eller om man ser på sänkningen i förhållande till poänggränsen för inrättande av rektorstjänst, till 20.

Kopparbergs läns landstings utbildningsnämnd finner det anmärkningsvärt att konsumtionsutbildningen vid lanthushållsskolorna inte fått en fullvärdig beskrivning i SÖ:s förslag. *SACO* har gett uttryck för samma uppfattning i fråga om nämnda utbildning.

Flertalet remissinstanser har inte funnit anledning till kritik mot SÖ:s förslag till bestämmelser om behörighet till tjänster som skolledare vid skolenheter med ifrågavarande utbildningsvägar.

I fråga om rektors förvaltningsanskyldighet har vidare vissa särskilda uppfattningar redovisats. Sålunda anser *Kopparbergs läns landstings utbildningsnämnd* att bestämmelserna i 13 kap. 7-9 §§ skolstadgan bör kompletteras med bestämmelser om rektors förvaltningsanskyldighet för anläggningar o. d., dels för skolgårdbruk i anslutning till skolan, dels för annan anläggning och mark i anslutning till övningsobjekt inom skogsbruket. *SACO* anser att genom skolgårdbrukens storlek förvalterskapet bör ge poäng för skolenheten.

I fråga om undervisningsanskyldigheten för rektor eller studierektor har redovisats en rad skilda uppfattningar. *Älvsborgs läns landstings utbildningsnämnd* finner att undervisningsanskyldigheten för skolledare vid jordbrukets yrkesskolor bör reduceras i förhållande till nuvarande bestämmelser på grund av merarbetet med förvalterskapet. Vikarierande rektors undervisningsanskyldighet bör inte fastställas till högre antal timmar än vad som gäller för ordinarie innehavare av tjänsten. *TCO* anser att den undervisningsanskyldighet som nu föreligger för en rektor vid en mindre skolenhet bör sättas i relation till undervisningsanskyldigheten för studierektorn vid en framtida samföräglad skolenhet, då studierektorn enligt förslaget kan få högre undervisningsanskyldighet och i stort sett samma arbetsuppgifter som tidigare. Ligger sedan enheterna långt ifrån varandra kan man enligt *TCO* ifrågasätta om dimensioneringen av skolledarresurserna är adekvat. *SACO* delar SÖ:s uppfattning att skolorna bör beredas möjlighet att organisera studierektors åligganden med hänsyn till skolenhetens utformning. Huruvida särskilda bestämmelser för nedläggning av undervisningsanskyldigheten kan visa sig erforderliga, får bli föremål för prövning i samband med inrättandet av tjänsterna. *Södermanlands läns landstings utbildningsnämnd* anser att det finns skäl för att rektorerna vid skolenheter med lanthushållsskola får samma undervisningsanskyldighet som övriga rektorer. Undervisningsanskyldigheten för berörda studierektorer bör fastställas så att arbetsförhållandena blir rimliga.

I fråga om poängberäkningen för omfattningen av elevhem har olika uppfattningar framförts. Enligt *länskolnämnden i Västmanlands län* bör hänsyn tas till antalet elever i elevhem. *Utbildningsnämnderna hos Älvsborgs läns landsting* och *Kopparbergs läns landsting* samt *SACO* föreslår följande poängberäkning för elevhemssamheten:

<i>Antal platser</i>	<i>Poäng</i>
- 76	1 p
77 - 149	2 p
150 -	3 p

Utbildningsnämnden hos Norrbottens läns landsting framför ett förslag från Grans lantbruksskola i Öjebyn med poäng för internat baserat på antalet elever enligt följande:

<i>Antal platser</i>	<i>Poäng</i>
– 75	1 p
76–125	2 p
126–	3 p

Södermanlands läns landstings utbildnings- och kulturnämnd anser att ett poäng bör räknas för varje elevhem som tillhör viss skolenhet, eftersom elevhem som ligger på helt skilda platser kräver lika mycket tillsyn som f. n. Någon vinst ur arbetssynpunkt uppstår inte om de två elevhemmen kommer att tillhöra samma skolenhet. Enligt *TCO* står poängberäkningen för internat/elevhem på intet sätt i rimlig relation till det arbets-, ansvars- och engagemangskrav som ett internat av här aktuell typ och storlek ställer. De skolor som är föremål för förslaget har i det närmaste 100-procentiga internat. Dessa ligger ofta avskilda från gängse samhällsservice och kräver därmed markant ökade fritidsaktiviteter, vilket i sin tur ställer stora krav på skolornas egen service och på skolledning och personal i övrigt. En uppräknig av poängen för elevhem skulle därvid kunna medföra en större följsamhet till skolstadgan beträffande 7,5-poänggränsen.

Länsskolnämnderna i Östergötlands län och Stockholms län anser att särskilda bestämmelser kan undvikas om berörda skolenheter får en poängsättning som är en bättre måttstock på rektors arbetsuppgifter än nu gällande bestämmelser i skolstadgan.

I fråga om övergångsbestämmelser förordar *Landstingsförbundet* och *länsskolnämnden i Kopparbergs län* en generöst tilltagen övergångsperiod. *SACO* och *Södermanlands läns landstings utbildnings- och kulturnämnd* berör i sitt yttrande frågan om s. k. botten tjänst för vissa rektorer, som har sådan tjänst i den statliga administrationen och utgår från att någon ändring inte vidtas i detta avseende. *Länsskolnämnden i Örebro län* ifrågasätter om inte en omorganisation av skolenheter av det genomgripande slag som här föreslås borde motivera att samtliga skolledartjänster för vilka förordnandeperioden utlöper den 30 juni 1974 ledigkunjordes.

6 Föredraganden

Statsmakternas beslut år 1968 (prop. 1968:140, SU 1968:195, rskr 1968:404) om riktlinjer för det frivilliga skolväsendet och år 1970 (prop. 1970:4, SU 1970:32, JoU 1970:4, rskr 1970:92, 99) om huvudmannskapet för mellanskolan (sedermera benämnd gymnasieskolan) innebar bl. a. att den landstingskommunala yrkesutbildningen på lantbrukets och skogsbrukets områden fördes samman med övrig utbildning i gymnasieskolan. Gymnasieskolan infördes den 1 juli 1971.

År 1970 (prop. 1970:159, SU 1970:222, 2LU 1970:95, rskr 1970:437, 460) fattade statsmakterna beslut om bl. a. dimensioneringen av skolledningen vid gymnasieskolan. Enligt beslutet förstärktes skolledningen vid de allmänna skolenheterna, dvs. de skolenheter som omfattar dels treårig eller fyårig linje, dels minst en av följande linjer nämligen tvåårig ekonomisk linje, tvåårig social linje och tvåårig teknisk linje, dels ock två eller flera studievägar i gymnasieskolan av annat slag än de tidigare nämnda. Vid övriga gymnasiala skolenheter, särskild skolenhet typ 1 och typ 2, behövs samma skolledarorganisation som före gymnasieskolreformen. För ledningen av särskild skolenhet typ 1, som kan sägas svara mot de tidigare kommunala yrkesskolorna, gäller i huvudsak samma regler som de som fastställdes genom statsmakernas beslut 1963 om statlig lönerreglering för skolledare och lärare vid yrkesskolor (prop. 1963:170, SU 1963:147, rskr 1963:336).

År 1963 fattades också beslut om lönerreglering för skolledare och lärare vid jordbrukets och skogsbrukets yrkesskolor (prop. 1963:167, SU 1963:149, rskr 1963:337). Genom beslut den 4 juni 1963 fastställde Kungl. Maj:t reglemente rörande skolledare och lärare vid skogsbrukets yrkesskolor. Bestämmelser om skolledningen vid lantbruksskolor, trädgårdsskolor och lantbruksskolor meddelades i stadgan den 28 juni 1963 för lantbrukets yrkesskolor. Bestämmelserna om skolledningen i reglementet och stadgan förordnades genom beslut den 18 juni 1971 skola gälla även sedan skolorna inordnats i gymnasieskolan, dock längst till den 30 juni 1973. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1973 förlängdes giltigheten till utgången av juni 1974. För tillsättning av tjänst som skolledare liksom för utbildningen vid ifrågasvarande skolenheter gäller bestämmelserna i skolstadgan (1971:235). Landstingskommunerna är huvudmän för utbildningen.

Frågan om dimensioneringen av skolledningen vid skolenheter med utbildning för jordbruk, skogsbruk eller trädgårdsnäring har aktualiserats genom ansökningar från huvudmän hos skolöverstyrelsen (SÖ) om sammanläggning av närbelägna skolenheter. Med hänsyn till hittills gällande bestämmelser har SÖ, som beslutar om skolenhet i vilken gymnasieskola skall ingå, dock inte ansett det möjligt att tillmötesgå dessa önskemål. Beslut om sammanläggningar har nämligen bedömts medföra behov av tjänster som biträdande skolledare.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1973 uppdragit åt SÖ att avge förslag till bestämmelser om ledningen av skolenhet med gymnasieskola med utbildning för jordbruk eller skogsbruk, har SÖ inkommit med förslag i ärendet. I förslaget har SÖ även inbegripit skolor för utbildning inom trädgårdsnäring och konsumtionsutbildning vid lantbruksskola. Förslaget har remissbehandlats.

SÖ föreslår att reglerna i skolstadgan om poängberäkning skall tillämpas vid ifrågasvarande skolenheter också i fråga om skolledningen, att ordinarie tjänst som rektor skall få inrättas om arbetsområdet för rektor omfattar minst 5,5 poäng samt att arvodestjänster som studierektor i vissa fall skall få inrättas efter medgivande av SÖ. Vid sammanlägg-

ning av två eller flera skolenheter med utbildningsvägar för jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring eller konsumtionsutbildning vid lanthushållsskola innebär förslaget en utökning av skolledarorganisationen med arvodestjänst som studierektor. Förslaget avser också att möjliggöra en gemensam skolledning för flera skolenheter, i fall när sammanläggning inte sker.

Möjligheterna att lägga samman närbelägna skolenheter bör enligt min mening tas till vara när en sammanläggning är lämplig och rationell från utbildningssynpunkt. Även ekonomiska skäl talar för att möjligheterna till integration tillvaratas. Jag anser således att regler bör ges som gör det möjligt att tillmötesgå önskemålen från huvudmännen. Jag delar SÖ:s uppfattning att skolledarorganisationen bör utökas vid en s a m m a n l ä g g n i n g av skolenheter och kan också i övrigt i huvudsak ansluta mig till SÖ:s förslag i vad det avser skolledningen vid sammanläggning av skolenheter. De nya reglerna för skolledningen bör enligt min mening utformas så att de stimulerar till en integration. Om två eller flera skolenheter inte är så närbelägna att de kan sammanläggas, kan det i vissa fall finnas anledning att ha gemensam rektor. I fråga om skolenheter som läggs samman eller får gemensam rektor föreslår jag att bestämmelserna om poängberäkning i 1 kap. 7 § skolstadgan skall gälla för skolledningen liksom för utbildningen i övrigt.

I fråga om skolledningen vid skolenheter, som läggs samman eller får gemensam rektor, vill jag här ytterligare anföra följande.

Tjänster som r e k t o r vid de skolenheter, som kan komma i fråga för sammanläggning eller sammanförande under gemensam skolledning, finns redan. Kungl. Maj:t har beslutat om inrättandet av sådana tjänster. Någon ändring härvidlag finner jag inte anledning förorda. En förändring av de pedagogiskt-administrativa arbetsuppgifterna för rektor sker vid en sammanläggning eller en utökning av rektors arbetsområde. Med hänsyn till dessa förändringar i arbetsuppgifterna anser jag att det finns skäl att meddela särskilda bestämmelser om u n d e r v i s n i n g s s k y l d i g h e t e n för de rektorer som har fler än en av ifrågakarande studievägar inom arbetsområdet. SÖ har inte föreslagit särskilda regler i detta hänseende. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma storleken av denna undervisningsskyldighet. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att undervisningsskyldigheten för rektor vid en efter sammanläggning nybildad skolenhet med två eller flera av ifrågakarande utbildningsvägar och för rektor med två eller flera skolenheter inom arbetsområdet skall fastställas inom de gränser som anges i följande sammanställning.

*Poängtal enligt 1 kap. 7 § skolstadgan
för rektors arbetsområde*

Veckotimmar

högst 10,5

8-14

11 och däröver

6-10

Jag utgår i likhet med SÖ från att de speciella skolledaruppgifter som avser förvaltning av skoljordbruk, övningsskog eller skolträdgård ingår i de äligganden som anges för rektor vid skolenhet med gymnasieskola i 13 kap. 7-9 §§ skolstadgan.

I fråga om tillsättningsförfarandet vid sammanläggning av skolenheter med innehavare av tjänst som ordinarie rektor eller då flera skolenheter får gemensam rektor ansluter jag mig till det av SÖ framförda förslaget att skolledartjänsterna skall tillsättas av SÖ med tillämpning i förekommande fall av ett förenklat tillsättningsförfarande av det slag som tillämpades vid gymnasieskolreformen 1971. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om erforderliga övergångsbestämmelser.

SÖ har för skolenheter, som läggs samman eller får gemensam rektor, föreslagit att tjänster som ar v o d e s a n s t ä l l d s t u d i e r e k t o r skall kunna inrättas. Enligt förslaget skall det ankomma på SÖ att besluta om inrättande av sådana tjänster enligt följande riktlinjer. Tjänst som studierektor skall kunna inrättas dels då den "mindre" utbildningen av dem som förs samman har minst 4,5 poäng, dels då skolanläggningarna är belägna så långt från varandra att rektor inte kan utöva omedelbar tillsyn över dem. De av SÖ angivna riktlinjerna avser sammanläggning av skolenheter med utbildning inom jordbruk och skogsbruk. Vid sammanläggning av övriga här ifrågavarande skolenheter föreslår SÖ att tjänster som studierektor skall inrättas, när SÖ finner särskilda skäl föreligga. Jag biträder förslaget om inrättande av arvodestjänster som studierektor och förordar att SÖ får besluta om inrättande av dessa tjänster. De av SÖ angivna riktlinjerna i fråga om inrättande av studierektorstjänst vid skolenheter med utbildning inom jordbruk och skogsbruk bör dock gälla för samtliga ifrågavarande skolenheter, dvs. också i fråga om skolenheter med utbildning för trädgårdsnäring och konsumtionsutbildning vid lanthushållsskola. Beträffande frågan om studierektors äligganden biträder jag SÖ:s förslag att arbetsuppgifterna antingen bör vara knutna till en bestämd sektor eller kunna utgöras av vissa speciella ärendegrupper inom skolenheten eller rektors arbetsområde.

I fråga om studierektorernas undervisningsskyldighet ansluter jag mig till SÖ:s förslag att de nu gällande bestämmelserna i 13 kap. skolstadgan om undervisningsskyldighet för studierektor vid skolenhet typ 1, alternativt typ 2 skall äga motsvarande tillämpning. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att SÖ vid beslut om inrättande av studierektorstjänst skall bestämma vilket alternativ som skall gälla för tjänsten. Vid bestämmandet av undervisningsskyldighetens omfattning får härvid beaktas, i fråga om alternativet typ 1, att poängtalet för studierektors arbetsområde kan vara lägre än 9 och i fråga om alternativet typ 2, att rektors undervisningsskyldighet bestäms inom de gränser som jag angett i det föregående.

För de rektorer, som i enlighet med de tidigare berörda övergångsbestämmelserna vid en sammanläggning förordnas på studierektorstjänst, bör den för rektor tidigare fastställda undervisningsskyldigheten övergångsvis gälla, om denna är lägre.

I fråga om skolledningen vid skolenheter, som inte läggs samman eller får gemensam rektor, får jag anföra följande. De nya regler för inrättande av tjänster som rektor, som SÖ föreslagit, avser samtliga ifrågavarande skolenheter, dvs. också sådana som inte berörts i det föregående. Med hänsyn till den speciella utbildningssituationen är jag inte beredd att förorda SÖ:s förslag i fråga om villkor för inrättande av rektorstjänster vid här ifrågavarande skolenheter. Jag anser således att någon ändring av nu gällande bestämmelser om skolledarorganisationen inte bör ske. Det bör sålunda alltjämt ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om inrättande av tjänster som rektor också vid dessa skolenheter. Vidare bör de nuvarande bestämmelserna om undervisningsskyldighet, arbetsuppgifter och poängberäkning äga fortsatt giltighet för här ifrågavarande skolenheter. Jag utgår härvid i likhet med vad jag i det föregående anført från att i arbetsuppgifterna för rektor ingår de speciella skolledaruppgifter som avser förvaltning av skoljordbruk, övningsskog eller skolträdgård.

Beträffande behörighetsvillkor för samtliga här ifrågavarande skolledare får jag anföra följande. Sö har uttalat att samma krav på utbildning och tjänstgöring bör gälla för tjänster som rektor eller studierektor vid ifrågavarande skolenheter som för skolledartjänsterna vid gymnasieskolan i övrigt. I fråga om speciella behörighetsvillkor för tjänst som studierektor föreslås SÖ i undantagsfall kunna besluta. Jag ansluter mig till förslaget och förordar att de i skolstadgan angivna behörighetsvillkoren för skolledare vid gymnasieskolan skall gälla också skolledarna vid samtliga här ifrågavarande skolenheter. För arvodestjänsterna som studierektor bör dock SÖ undantagsvis kunna föreskriva vissa villkor i fråga om utbildning eller tjänstgöring.

I likhet med vad som hittills gällt bör de rektorer vid förutvarande lantbruksskolor, som samtidigt innehar men inte utövar andra statliga tjänster än tjänster som lärare, även i fortsättningen erhålla medgivande till sådan tjänsteförening.

En speciell anordning finns vid vissa förutvarande lantbruksskolor med avdelningar för annan utbildning än jordbruk. Det har vid dessa skolor uppdragits åt en lärare att biträda med den pedagogiska ledningen vid den andra utbildningen inom skolan. Denna anordning bör finnas kvar. Om arvodestjänst som studierektor inrättas bör dock detta speciella arrangemang avvecklas.

Med hänsyn till de erinringar som framförts i vissa remissyttranden får jag anföra följande i fråga om utbildningen vid de förutvarande l a n t h u s h å l l s s k o l o r n a.

Utbildningen vid dessa skolor omfattar f. n. specialkurser på ett år eller en termin i konsumtionsutbildning, hemtekniska kurser på fyra veckor samt grundutbildning av ekonomibiträden på åtta veckor och yrkeskurser för hemvårdare om ett år resp. en termin. Frånsett utbildningen av hemvårdare och ekonomipersonal är lantushållsskolornas kurser inte yrkesinriktade. Riksdagen beslöt år 1971 att statsbidrag skall utgå till konsumtionsutbildning vid landstingskommunal

gymnasieskola eller lanthushållsskolor i den utsträckning som efterfrågan på utbildningen kräver (mot. 1971:850, UbU 1971:27, rskr 1971:275). Det finns alltså ett stort intresse för denna utbildning. Jag utgår därför från att denna utbildning kommer att finnas kvar och har beaktat detta i de förslag jag redovisat i det föregående.

7 Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna de riktlinjer i fråga om skolläroplan vid skolenheter med gymnasieskola med utbildning för jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring samt med konsumtionsutbildning av den art som anordnas vid lanthushållsskola vilka jag här förordar.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Agneta Heide

Innehåll

	Sida
Skolledningen vid gymnasieskolenheter med utbildning för jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring m. m.	1
1 Inledning	2
2 Gällande bestämmelser	3
3 Aktuella förhållanden i fråga om skolledningen	5
4 Skolöverstyrelsens förslag	7
5 Remissyttranden	12
6 Föredraganden	15
7 Hemställan	20

